

Panium - Limu fukk ak benn-benn

Fukk ak benn: Seede gu yëgleb ci Daniel ak Apokalips bi

Jeff Pippenger

2025-08-09

Dafa yàgg na ci man ba ma agsi ci bii taxawaayu gëstu Panium, te bopp bi “Fukk ak Benn, Fukk ak Benn” moo war a fësal ne Gaynde gi dëkk ci xeetu Yuda jëfandikoo na téereb Daniel ak téereb Peeñ gi ngir wone seetu biir ak biti ci jaar-jaari nettali yonent yi ci jaar-jaaru màndargaalug lëkkal askanu Yàlla ci sarax fukk ak benn ak aaya fukk ak benn. Tuuti laata xàjjalug jant bi tëj, am na ndigël gu aju ci ubbi yonent bi ci téereb Peeñ gi, mi nekkoon ku tëj ba ci jamono ji jaar-jaari nettali yonent yu biir ak yu biti, yi ñuy tegtal ci ñaari rëdd yu “fukk ak benn—fukk ak benn” te nekk ci téere Daniel ak Peeñ, doonoon dëgg-gu-jamono.

Noonu ma ne ma: “Bul bulalul waxi kàdduy yëgleb ci téere bii, ndaxte waxtu wi jege na. Ku jubadi, na wéy di jubadi; te ku sobe, na wéy di sobe; te ku jub, na wéy di jub; te ku sell, na wéy di sell.” Peeñu gi 22:10, 11.

“waxtu jege na” ci kanam tëj waxtu jéexug xéewalu yiw, te “waxtu jege na” itam bi “Ndimbalug Yeesu Kirist” ubbeeku.

Peeñu Yeesu Kirist, mi ko Yàlla jox ngir wone ay jaamam yi mbir yi war a am lu gaaw; te yónnee na ko, te xamale ko ci ay firnde jaarale ko ci malaakam, ci jaamam Yowaana: moom mi seedeel kàddug Yàlla ak seedees Yeesu Kirist, ak lépp lu mu gis. Ku jàng moo barkeel, ak ñiy dëgg baat yi ci waxi waxkat bii, te sàmm yiñ bind ci biiram: ndaxte jamono ji jege na. Peeñu 1:1–3.

Bi Gan gu xeetu Yuda day ubbil “Peeñug Yeesu Kirist” ni Muy ko def dale ci ñëwtu yégle bu Yuuxub Guddi gi ci weeru Sulet 2023, boobu ubbil dafa boole it peeñug ne mooy “Palmoni,” Ki ñuy wax Waaññalekat bu Yéeme, walla Waaññalekatu sutura yi. Bañ a nangu dëgg boobu mooy laajul jaar ci jéego nattu bi di téye ñaar-fukki junni ak ñent-fukki junni.

Man maa ngi leen di sóob ci ndox ngir réccu; waaye ki di ñëw gannaaw man moo ma gën doole, te yelloowuma sax a yëkk ay dërëmam; moom dina leen sóob ci Xel mu Sell mi, ak ci safara. Ab peyam nekk na ci loxoom, te dina setal pakkaayam ba noppi, dajale dugubam ci sàq; waaye dina lakk mboox mi ak safara su dul fey mukk. Macë 3:11, 12.

“Man naa gaaw ba soppi gu sellale bii di tàmbalee, mënuna koo wax; waaye du yàgg ba ñu ko yebal. Ki yor wàññam ci loxoom dina setal dërëmam ci ay sobe yu jëm ci jikko. Dina sellal pakkaam ba noppi.” Testimonies to Ministers, 372, 373.

Rëddi yónnent yi ci waxu yonent, yi di wone jamono ji ñuy tëj moom nekk na yoonu nattu buy am ci naataal yonent, bare na lool. Leer na ne yoonu nattu boobu dafa sukkandiku ci man-man ak mën-mënug taalibe bi ngir jëfandikoo yoon wu jub walla yoon wu jubul ci njàngum Kàddug Yàlla buy wax ci yonent. Dëgg googu itam tëral nañu ko lool ci bind bu Yàlla xiir.

Kon ñiiru xale yooyu nag, Yàlla jox na leen xam-xam ak mën-mën ci mbooleem njàng ak xel mu yéeme; te Daniel amoon na déggoo ci mbooleem peeñ ak gént. Ba noppi, bi fan ya matoon, yi buur bi waxoon ne ñu indi leen, njiitu surga yi yóbbu leen kanam Nebukadnesar. Te buur bi wax ak ñoom; te ci ñoom ñépp giseesul kenn ku mel ni Daniel, Anania, Misayel ak Asaria; moo tax ñu taxawoon kanam buur bi. Te ci mbooleem mbir yu xel ak dégg-dégg, yi buur bi laaj ci ñoom, gis na ne ñoo gën fukki yoon gépp rabkat yu siiw ak boroom xam-xamu biddiwi yi nekk ci béppam réew. Daniel 1:17–20.

Ab benn yoon yu mag yi ñuy topp ci tekki waxu yonent mooy ne, dégg dégg day taxaw ci seedeel ñaar; te ñi amul kóllère ci njàngale mi, dañuy waajal seen bopp ngir lajj. Benn cér ci jéego njàngat mi ci jamono jëfandikoo récc bi, mooy xam jokkoo bi nekk ci diggante jaar-jaaru biir ak jaar-jaaru biti, yi Daniel ak Yowaana teewal ci saraxu ñaareelu-fukki benn, aaya fukki benn.

“Peeñ mi ab téere bu tëj la, waaye itam téere bu ubbeeku la. Mu ngi bind xew-xewu yéemu yu war a am ci fan yu mujj yi ci jaar-jaaru suuf si. Njàngale yi nekk ci téere bii am nañu leer gu wóor, du lu kumpa te kenn manul koo xam. Ci moom, benn rëddoo gu mel ni gi nekk ci Daniel lañu fay delloo jël. Yenn waxi kóolote yi Yàlla delloo na leen wax, ngir wone ne war nañu leen jox njariñ wu réy. Boroom bi du delloo wax lu amul solo bu mag.” Manuscript Releases, volume 9, 8.

Téere yi ñuy wax Dañeel ak Peeñu mi dañuy tegu ni ñaari seede, te ñaari junni ak téeméeri ñeent fukk ak ñeent war a nekk itam ni ñaari seede ci Peeñu mi, saar 11. Ci ayat 11 bu saar ba, ñaari seede yi, yi Elija ak Moysaa di firndeel, dees na leen dekki, ni ko Yowaana ci diwlin wu tàng wi ak Dañeel ci kàccu gaynde yi di misaal. Ñaari junni ak téeméeri ñeent fukk ak ñeent dees na leen firndeel ci Dañeel ak Yowaana, te itam ci Elija ak Moysaa. Ngir matal ci jéego nattu gi di jur ñaari junni ak téeméeri ñeent fukk ak ñeent, war na ndongat bi xam ne dégg dees na ko tabb ci kaw ñaari seede, te téere yi ñuy wax Dañeel ak Peeñu mi dañuy tegu ni ñaari seede, te ñaari junni ak téeméeri ñeent fukk ak ñeent dees na leen misaalel ni Elija ak Moysaa ak itam ni Dañeel ak Yowaana.

Dégg yi duñu ludul ab seede bu gàtt ci dégg-yi yégleel yi jëfandikoo ak jaar-jaaru bi ci biir ak bitiwu taariix bi ñu tegu ci “fukk ak benn, fukk ak benn” ci Daniel ak ci Révélation. Ni mu nekke Palmoni, Almasi jiite na ci méngale gi ñaari xaaj yi, te itam ne fukk ak benn, yokk ak fukk ak benn, mooy ñaar-fukk ak ñaar, te loolu nag mooy ab asar walla fukki benn ci ñaar téeméer ak ñaar-fukk, mi nekk takkute yàllaay ak nitay. Palmoni tabax na ci lu gën ñaari seede ne “ñaar téeméer ak ñaar-fukk” dafay tekki takkute yàllaay ak nitay, te loolu itam mooy melokaanu jëmmalug Almasi bi Mu soloo yaram wu daanu. Ci def noonu Mu joxe na nit ñi royukaay bi ne su ñu bëggée matal li xibaaru xebaar bu baax bi laaj, Almasi bëgg na takkandikoo yàllaayam ak sunu nitay. Kon nag yàllaay ak nitay ñoo di ñaari seede.

“Xam-xam gu Yeesu Kirist” bi ubbeekoon tuuti laata jéemantu àddina tëj, boole na ne Yeesu mooy “Kàddug” Yàlla.

Ca njàlbéen ga, Kàddu ga nekkoon na; te Kàddu ga ànd ak Yàlla; te Kàddu ga mooy Yàlla. Moom mi la woon ca njàlbéen ga ak Yàlla. Lépp lu ñu bind, ci moom la ñu ko jaarale; te dara lu ñu bind amul woon, ludul ci moom. Ci moom la dund nekk; te dund ga mooy leerug nit ñi.

Te leer ga di fenk ci lëndëm gi; waaye lëndëm gi manul koo xam. Yowaana 1:1–5.

Biibël mooy “Kàddug” Yàlla, te ni Kirist dafa tegu ci booloobu njàmbur ak nit ñaar, noonu itam Biibël dafay tegu ci ñaari seede yi di Kóllëre gu Yàgg ga ak Kóllëre gu Bees ga, yu itam di Muuse ak Eliya ci Peeñug Yóhanna, saar fukki benn.

“Ci mbir ñaari seede ya, yonent bi waxaat na ne: ‘Ñoom nag ñooy ñaari garab yu oliw ak ñaari kandale yi taxaw ci kanam Yàllaasu suuf si.’ ‘Sa kàddu,’ la bindkatub Salmi yi wax, ‘ab làmp la ci sama tànk, ak leer ci sama yoon.’ Revelation 11:4; Psalm 119:105. Ñaari seede yi daan nañu tektal Mbind mi ci Kóllëre Gu Yàgg ak ci Kóllëre Gu Bees bi.” The Great Controversy, 267.

Ñaari seede yi ñaari garab oliw, ñaari leerukaay yi ak Kóllëre Gu Yàgg ga ak Kóllëre Gu Bees gi, te loolu mooy li ñu teewal ci xët wi ne “Sa Kàddu.” “Peeñug Yeesu Kirist” gi Gaynde gi joge ci xeetu Yuda tëjji, tuuti laata waxtu jéggalu bi jeex, mooy “yokkute xam-xam bu mujj bi,” bi di nattu ñi doon a bakk ci ñaari téeméer ak ñent fukk ak ñeent junni. “Yokkute xam-xam bu mujj bi” mooy itam yégleb Bëccëg Guddi gi ci léebu fukki janq yi.

«Noonu ma tontu ko, waxoon naa ko ne: Lan la ñaari garabu oliif yii di nekk ci ndeyjooru candaleer bi ak ci càmmoñam? Te tontu naa kooat ak ne ko: Lan la ñaari cari garabu oliif yii di, yi di jaar ci ñaari tuuru wurus yi, di tuuru meññetu wurus bi génne ci seen bopp? Mu tontu ma ne: Xamoo li ñuy tekki? Ma ne ko: Déedéet, sama sang. Noonu mu ne ma: Ñooñu mooy ñaari nit ñi ñu xalis, ñi taxaw ci wetu Boroom bi moom Boroom suuf sépp. Sekarya 4:11–14. Ñooñu dañuy tuuru seen bopp ci biiri ndab yu wurus yi, yu di téere xol yi ci yonntey Yàlla yiy dund, ñiy yégle nit ñi Kàddug Boroom bi ci waare ak ñaan. Kàddu gi ci boppam war na nekk ni ñu ko wone, mooy meññetu wurus bi, mi ñuy tuuru génne ci ñaari garabu oliif yi taxaw ci wetu Boroom suuf sépp. Lii mooy sóob gi ak Xel mu Sell mi ak safara. Lii dina ubbi bakan yi gëmul ngir ñu am kóllëre ci bàkkaar. Ayy soxlay bakan bi, liggéeyu Xelu Yàlla rekk a ko man a meetal. Nit kenn manul dara ci boppam ngir feesal yiw yi xol bi bëgg te jotale mébétam.» The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 4, 1180.

Kàddu Yàlla mooy benn ci Biibël bi ak Kirist, te Biibël bi ak Kirist dañuy tegu ni ñaari seede, ni ko def itam ñeent-fukk ak ñeenti junni. Ñaari seede yooyu itam dañuy tegu ni booloo yàllay ak nitay. Dañuy tegu itam ni jaar-jaari waxi Yonent yu biir ak yu biti. Ci seen nekke seede, ñoom joxe nañu firnde ne yàllay bu booleek nitay du bàkkaar. Dañuy tegu itam ni lëkkaloo gi nekk ci diggante yàllay ak nitay. Muy éskale, yoonu jall, paayp yi, malaaka yi walla beneen xeetu misaal yu jokkoo gi ci diggante Yàlla ak nit, kàddu gi ñuy yónnee nit mooy saa su ne dund walla dee.

“Ñiñ yu ñu ñuul bi taxaw ci wetu Boroom suuf sépp, am nañu taxawaay bi joxoon benn yoon Seytaane ni kerub buy muur. Jaarale ko ci bind yu sell yi wër nguuram, Boroom bi dafay saxal jokkoo bu dul dog ak waa suuf si. Diwlin wuur gi mooy xéewalu Yàlla gi mu di dundeel làmp yi ñi gëm ñi, ngir bañ a xëy te dee. Bu fekke ne diwlin ju sell jii du tuuróo jóge asamaan ci yégle yi Xelmu Yàlla, doxalin yu bon yépp dinañu yor buur ci nit ñi.

«Yàlla dañuy ko toroxal bu nu jotul ci xibaar yi mu nu yónnee. Noonu, dañuy bañ diwlinu wurus wi mu bëgg a wal ci sunuy xol ngir ñu jottali ko ñi nekk ci lëndëm. Bu woote bi agsee

ne: “Xool-leen, boroom séy bi ngi ñëw; gén-n-leen, dem daje ak moom,” ñi jotul diwlinu sell bi, ñi sàmmul yiwug Kirist ci seen xol, dinañu gis, ni janq yu ñàkk xel ya, ne waajalewuñu ngir daje ak seen Boroom. Amuñu ci seen bopp dooley jot diwlin wi, te seen dund dañu yàqu. Waaye bu ñu ñaan Xelmu Sellu Yàlla, bu nu ñaan bu dëgër ni Muusaa ñaane ne: “Won ma sa ndam,” mbëggeelu Yàlla dina fees ci sunuy xol. Jaarale ko ci tuub yu wurus yi, diwlinu wurus wi dinañu ko jot. “Du ci kàttan, du ci doole, waaye ci sama Xel la, kàddug Aji Boroom ga yëpp.” Ci jot leer yi xóot xóot yu Jantub Njubte gi, doomi Yàlla dañuy leer ni ay làmp ci àddina si.» Review and Herald, July 20, 1897.

Sottug Xel Mu Sell mi ngi xew ci biir jaar-jaari boppam ak ci biti jaar-jaari yi Daniel ak Révélation 11:11 tegtal. Am na “bu gën a néew” ñent aji-jëf yu wax ci yonent bi, yu tegtal ci aaya 11 ak 12 yu Daniel saraxale 11, te war nañu leen a xam. Noonu itam am na ñent yu war a xam ci aaya 13 ba 15, ak ñent ci aaya 16. Léegi nun mi ngi dund ci jaar-jaar boobu sax, moo tax war na nu, ni taalibey waxi yonent yi, settantal kan ñoo di aji-jëf yu misaal yi ci aaya 11 ba 16, ndaxte ñoom dañuy tegtal benn rëddinu waxu yonent buy muur jaar-jaar bu nëbbu bu aaya 40 ci benn saraxale boobu.

Mën na am soloñ a jëfandikoo xam nit ñi nga xam ne ñooñu la jaar-jaarbu aaya ñeent-fukki juróom ci benn mi teewal, mi doon ubbeeku dale ko ci atum 1989, di teewal.

Noonu ne ko: Demal sa yoon, Daniel; ndaxte wax yi ubbiwul te tànk nañu leen ba ci jamonoji mujj ga. Ñu bare dinañu set, te weex, te nattu; waaye ñi bon dinañu def lu bon; te kenn ci ñi bon du ko xam; waaye boroom xel yi dinañu ko xam. Daniel 12:9, 10.

Saar ñent-fukk ak benn tambalee ci waxtu jeex bi ci atum 1798, ba Napoléon bu Fraas jël paap bi ca këru jaam. Ndimbalug Napoléon dafa sukkandikuwoon ci kóllëre Tolentino bu ñu tasoon ci 1797. Xare bi doon diggante Napoléon ak paap bi, dafa amoon ba noppi njëfandikoo ci taarix bi mu matalee aaya 6 ak 7 yu Daniel saar 11. Kóllëreg sëy ga ñu tas ak nootug buur bu bëj-gànnar bi ci loxob buur bu bëj-saalum bi, ci matug aaya 6 ak 7, ñu delloo ko ci taarixu 1798; te ci loolu, dañuy wone wax ji Kàddu Yàlla waxoon ci aaya 6 ak 7, ak matug aaya yooyu ca njàlbéenu xare bi diggante Ptolemee Philadelphus, ñaareelu buurub Misra, ak Antiochus Theos, ñetteelu buurub Siri. Ptolemee moom moo doon tektal buur bu bëj-saalum bi, te Antiochus moo doon tektal buur bu bëj-gànnar bi.

Waxi kàddu yi yégle woon, booleek matug yégle ga ci jaar-jaaru Ptolemy ak Antiochus—which in turn typified and the history of Napoleon and the pope in 1798—dafay joxe ñetti rëdd yu di misaal jaar-jaaru Putin ak Zelenskyy ci aaya 11 ak 12. Kon nag, xam ne waxtu mujj ga ci 1798 moo tegtal jaar-jaaru Napoleon ak baab bi, matul ndax bu fa yemee rekk. War nanu xam li aaya 6 ak 7 yégle ci mbirum Napoleon ak baab bi, ak itam li jaar-jaaru Ptolemy ak Antiochus jàngale ci benn jamono jooju. Bu nu xamee rëdd yu dëgg yooyu, noonu lanu man a xam ne matug jaar-jaar yu jiitu yooyu dañuy wone tambali aaya 40, te ci loolu itam dañuy wone mujju aaya 40 bi Putin, mi Napoleon ak Ptolemy doon misaalam—Putin, mi ñu yégle ci aaya 6 ak 7—di matal aaya 11 ak 12.

Njàngat gu am solo ci diggante jàngalekat bu yonent bi nekk ci diggante njaaxum ak malaa, ni Yowaana di leen ràññee, walla ni Dañeel di leen tektale ne ñooy “sàkku bu bés bu nekk ak lu bon buy yàq tey wéyal,” mooy ne ci yonent yi dañoo niroo lool. Yowaana wax na ko nii.

Ñu jaamu nañu njaay, mi joxoon rab ga doole; te itam ñu jaamu nañu rab ga, naan: Kan moo ni mel ni rab ga? Kañ moo man a xare ak moom? Peeñu Yowaana 13:4.

Jaamu jinne ginnaaw, moo di jaamu rab wi, ndaxte ñoom ñaar ñépp dañuy tegtal diiney bokk ci yàlla-yu dul dëgg, maanaam paganism. Naka Yowaana, Daniyel itam dafay jëfandikoo “bàkk bu ndaw bi” ci Daniyel saar 8 aaya 9 ba 12 ngir tegtal ñaar-ñaar Room gu pagan ak Room gu papal, waaye daf leen wuutal bu leer lool ci li muy tudde bàkk bu ndaw bu Room gu pagan ci melokaanu góor, te bàkk bu ndaw bu Room gu papal ci melokaanu jigéen. Ci saar 7, Daniyel dafay tudde Room gu pagan ne dafa “wuute” ak nguur yi ko jiitu; te Daniyel yokk na ne Room gu papal itam dafa “wuute.” Room, su dul pagan walla papal, dafa wuute. Misaal mu góor mi muy tegtal Room, di tegtal Room gu pagan, Axaab ak Eroddo ñoo ko taxawloo. Ñoom ñaar ñépp dañoo takkawoon ak misaal yiy tegtal papasi bi. Jigéen ji mooy nguurug kërceen, góor gi mooy nguurug réew; kon ci ténku waxu yonent bi, bu Kàddug Yàlla waxee ne góor ak jigéen nekk benn, muy dëggal ne Room gu pagan ak Room gu papal dañoo mel ni benn ci melokaanu yonent bi, ndaxte ñoom benn yaram lañu.

Jokkoo Fraans ak papasi bi woonoon ci atum 1798 dafay misaal jokkoo Estados-lini ak papasi bi bu fukki buur ya lakk Room ak safara te lekk yàppam.

Te benn wo gisoon ci mala ma, yooyu dinañu bañ jigéen ju moytu ji, dinañu ko def mu neen te bare naked, dinañu lekk ay yaramam, te lakk ko ak safara. Yàllabug Revelasion 17:16.

Diggante Fraas ak papas bi doon bu mu yokk papas ci kàttan ci atum 538, day misaal liggéeyu États-Unis yi ci faj gaawug dee gu papas bi ca yaram, ci ndigalu Dibéer bu nar a ñëw.

Noonu ma gis genn beneen rab gu jóge ci suuf si; amoon na ñaari bakk yu mel ni yu xar, waaye dafa waxoon ni njàngat. Te dafay jëfandikoo mboolem kàttanu rab ba njëkk ci kanamam, te di tax suuf si ak ñi ci dëkk di manggal rab ba njëkk, mi gaañoom gu rey woon wér. Te dafay def kéemaan yu mag, ba tax mu wacce safara jóge asamaan, ñëw ci suuf si ci bët nit ñi. Te dafay nax ñi dëkk ci suuf si jaarale ko ci kéemaan ya mu amoon sañ-sañu def ci kanamu rab ba; di wax ak ñi dëkk ci suuf si, ne dañuy defar nattu rab ba, mi amoon gaañu sabar te dundaat. Peeñu Yowaana 13:11–14.

“jamono njàlbéen ga” ci atum 1798, ngir matal aaya ñent-fukk, mooy won ne buur bi béggeel bëj-gànnar ci ruu mooñ a ngi nekk ñu jële ko ci buur bi béggeel bëj-saalum ci ruu. Jëfandikoo gu yonent googu mooy jaar-jaaru njàlbéenug téeméeri juróom-benn-fukk ak juróom-ñaari at yu nguurug paap bi doon, te moo tax melokaani yonent yi ci tambale gi ci jaar-jaar boobu dañuy feeñ ci njàlbéen ga. Ci atum 538, ñenteelu nguur gi ci yonenti Kàddug Yàlla jox na bérabam juróomeelu nguur gi ci yonenti Kàddug Yàlla, te ci atum 1798, juróomeelu nguur gi ci yonenti Kàddug Yàlla jox na bérabam juroomeelu nguur gi ci yonenti Kàddug Yàlla.

538 itam mooy benn digganteb waymark bu mbooloom móolu alkaane bi ñuy wax “juróom-ñaari yoon” ci Léwítik 26, ci kaw nguur gu béej gi, maanaam Israayil, te loolu tàmbalee na ci atum 723 B.C., ba Assiri jël Efrayim dem kañam. Kon nag 1798 am na du ko yenn rekk melokaani wax yu yonent yi ci 538, waaye itam yu 723 B.C. Ci 723 B.C. fukki giir yi ci Israayil dañu leen di daaneel ndax Assiri; te gannaaw benn junni ak ñaar téeméer ak juróom-benn-fukk at, maanaam ci 538,

Roomu bokkaale bi dañu koy daaneel ndax Roomu paapal bi, te mujj na ci ñew daanu ndax Farās ci 1798, ci jeexitalu “juróom-ñaari yoon.”

Ci atum 1798, Fraas, buur kër gi nga, daan na papasi bi ci nguuram. Ci atum 538, Fraas, melokaanu ji gëna jiitu te di firnde bu njëkk buy màndargaal tasaaru Room gu bokk ci xol yu dul gaayi ba mu nekk fukki nguuru, teg na papasi bi ci nguuram. Bu yoonu Dibeer dikk, États-Unis dina dellu def wàll wi Fraas defoon ci 538, te bu fukki buur yi lakk papasi bi ak safara te lekk sa yaram, États-Unis dina dellu def wàll wi Fraas defoon ci 1798.

Àtteb “juróom yoon” bi ñu dogaloon ci kaw nguurug bëj-gànnar ak nguurug bëj-saalumu Israyil, ay nguur-nguuru yu jóge woon ca bëj-gànnar lañu ko yore.

Israyeel mooy xarit bu tasaaroo; gaay yi dañu ko dàq. Bu njëkk, buur bu Asiri moom ko lekk; te ci mujj, Nebukadnesar, buur bu Babilon, damm na ay yaxam. Yereimi 50:17.

Asiri jóge na ca kaw, te nangu fukki gi ñaari gi at 723 mooyees ci kanam Kirist, te Babilon jël Yuda neex ci njaam at 677 mooyees ci kanam Kirist. Bu fekke ne Israayil mooy buur gu bëj-gànnar ci digganteem ak Yuda, waaye lu mel noonu, ñaari nguur yi ñépp noon na leen ay noon yu jóge ca bëj-gànnar; looloo tax Israayil ak Yuda ñépp di ay nguur yu bëj-saalum ci jëfandikook noon bi leen yóbbu ci njaam. 723 mooyees ci kanam Kirist dafay tegtal buur bu bëj-gànnar bi daan nguur gu fukki cër yu bëj-saalum. 538 dafay tegtal benn jëmmali ginnaaw ca jaamu xërëm ba ci paapalism, te itam nguur gu bëj-gànnar daan nguur gu fukki cër. 1798 dafay tegtal buur bu bëj-gànnar bi ñu daan ak buur bu bëj-saalum bi muy tegtal nguur gu fukki cër.

Ci waxtu boobu sax am na woon yengu-yengu su mag, te fukki genn ci dëkk ba daanu; te ci yengu-yengu sa, juróom-ñaari junni nit ñu dee; te ñi des ña daldi tiit lool, ba joxe ndam Yàlla ji ci asamaan. Peeñu 11:13.

Jamono jële gu ñu boole ak 538, ba Room soppee juddug way-jëme ca bokk-pagan ba bokk-papal, mooy itam soppi bi nekk ci Daniel sarax 8, jógé ci góor ba dem ci jigéen, te ci misaal muy jógé ci politig nguur ba dem ci politig kerk. Yëgleb “juróom-ñaari yoon” dafay yëngu ak màndarga “dëgg” ndax araf bu njëkk bi (723 BC) di misaal araf bu ñaar-fukk ak ñaar te mujj ci alifbeeb Ebrëw bi (1798), waaye araf bu fukk ak ñett, bi ci digg tegu, dafay taxaw ci njambaaru bañ (538). Daniel moo xamle ne “tooñ bi” mi ñuy misaalal ak wax ji ne “tooñu yàqule” mooy booloo gi diggante kerk ak nguur, te kerk moo yor kilifteef gi ci diggante boobu. “Tooñ” boobu moo waral 538, te mooy bi ci digg ba, ci misaal muy araf bu fukk ak ñett ci ñetti màndarga yu mag yi ci jamono juróom-ñaari yoon yi ñu jublu ci fukki xeet yu bëj-gànnar yi Israayil.

Ci atum 1798, “waxtu mujj” wi ñu wone ci aaya ñeent-fukk ba ci saaru fukk-benn bu Daniel, Fraas bu weddi Yàlla, buurub bëj-gànnar, moo joxe gan gi rey ci bañeeg papaas, buurub bëj-saalum. Ci atum 1989 papaas gi feyyoo woon buurub bëj-gànnar bu weddi Yàlla, mi nekkoon saa su boobaa Mbooloom Sowiyet. Feyyoogu boobu dafa boole woon benn mbóot gu suturaale diggante Etazini ak Vatikaa. Ñàkk gi yépp ci Mbooloom Sowiyet ci atum 1989 moo jeexal bataaxal waxu yonent bi ñu bind ci aaya ñeent-fukk, te aaya wi ci topp, maanaam aaya ñeent-fukk ak benn, moo melal yoonu Dibeer bi ci Etazini. Noonu nag, dale ci tasug Mbooloom Sowiyet ci atum 1989 ba àgg ci

yoonu Dibeer bi ci aaya wi ci topp, nun daan nañu dund ci jaar-jaaru nettali bu nëbbu bu aaya ñeent-fukk.

Aayaat ñeent-fukk ba ñent bi tàmbalee ci xamle buur bu bëj-gànnar ak buur bu bëj-saalum ci atum 1798, te gannaaw gi ci 1989 am na itam buur bu bëj-gànnar ak buur bu bëj-saalum, ak itam ñetteelu doole ju waral ci wuutu gaari xare, gaal yi ak waajur xare yi.

Te ci jamono mujjug gi, buur bëj-saal bi dina ko song; te buur bëj-gànnar bi dina dikk ci moom ni ngelaw gu tar, ak watiir yi, ak waa fas yi, ak gaal yu bare; dina dugg ci réew yi, daldi romb ci kawam te jall. Daniel 11:40.

Ci “jamono mujj” ja ci atum 1798, ab jeneralu Napoleon bu dëgg dugg na ca Vatikaan te dafa jàpp Pap bi ci dëgg te tëj ko kaso. Ci atum 1989, feyug jonante gi ngir 1798 am na. Am na woon soppi-yoon yu nebbu yi xewoon ci taariix bi diggante 1798 ak 1989, te war nañu leen seetlu. Farās gu weddi Yàlla, buurub bëj-gànnar bi ci jamonoy 1798, mooyoon buurub bëj-gànnar bu njëkk ci ruu, te Rusii Putin moom lañu dogal ne mooy mujjam. Farās dañu ko feeñal ci Peeñu xutbal ya fukk ak benn, te Sister White moom ci lu jub jappe ko ne mooy Farās gu weddi Yàlla. Benn ci ñaari misaal yi di jëfandikoo ngir xamle Farās ci xutbal boobu mooy Masar, te Sister White jappe na ko ne mooy misaalu weddi Yàlla. Ci xutbal boobu, rab wu yéegé jógé ca këru xóot ga amul suuf mooy weddi Yàlla, mi dugg ci taariix ci waxtu woowa.

Yàlla amul woon moom ci xel nit dugg na ci jaar-jaari màndargayi nettali gi, tàmbalee ak Farās ci jamono 1798, te ba ci 1989 buur bu xel buy jébbalu ci Yàlla-weddi gi doon na Sowiyet Yiniyoon bi. Faccug Sowiyet Yiniyoon bi ci 1989, ngir matal benn ñuul-kóllère bu nëbbu woon diggante Pàppa Zaan Pol II ak Ronald Reagan, dañoo ko misaalaloon ci aaya fukki bi ci Daniel saraxle 11; te seede bu ñaareel bu jëm ci aaya fukki boobu am na ci kàddu Esayi bu jëm ci ñaari musiba yu 2520 at yi ci kaw nguuru gu bëj-gànnar ak gu bëj-saalum Israyil, ni ko nettalee ci saraxle 7 ba 11.

Kon 1989 nag mooy njubte guñu di jëfandikoo ngir saytu bàyyi xol mbir yu seedeekat yi ci mujjantéy fan yi. Ca waxtu woowu la aaya ñent-fukk bi ubbeeku. Léegi manees na xam ne aaya ñent-fukk bi tàmbalee ci 1798 te mu jeex ci yoonu Dibéer bu aaya ñent-fukk ak benn bi wax.

Ci jamono yoonu Dibaar la, États-Unis dina wax ni ab njaaxu, te dina jeexal nguuram ni juróomeel bennoo buur yi ci waxu yonent yi ci Biibël bi. Mu tàmbalee waxtu wu mu war a nguuru ci atum 1798, ba juróomeelu buur gi jotee boppam ci mbëy mu rey. Ci 1798, États-Unis jállal na yoonu Alien and Sedition Acts, noonu muy misaalug jeexitu juróomeel bennoo buur gi ca tàmbali ga sax. Kon nag, aaya ñent-fukk bi mooy jaar-jaaru États-Unis ni juróomeel bennoo buur gi ci waxu yonent yi ci Biibël bi.

1798 mooy ci njëkk arafu alifbe Ebrë, Sunday law mooy ñaar-fukk ak ñaari araf, te mooy mujj gi ci alifbe Ebrë, te 1989 mooy waymark bi nekk ci digg, buy taxawal ngëmboolem mboolem ba ñuy firndeel ci lim biir-fukk ak ñett ak arafu alifbe Ebrë bu ñetteel-fukk ak ñett. 1989 dafa tey ngëmboolem jàppale bu sutur bu Reagan ak antikrist bi ci waxi yonent yi ci Biibël. 1989 dafa tàmbali kiifug njëkk ci juróom-ñetti president yu mujj yi, ñiy nguuru ci jamono ju réy ci ngëmboolem gëna yokku ci Contràa. 1989 dafa tàmbali itam ab yantut ci biir Seventh-day

Adventists, bu ñu tëral ngir génne ñaari xeetu jaamu. Ñi takku ci njub mooy ñu néew; ñi bañ takku mooy ñu bare. 1989 dafa firndeel waymark bu digg ba ci ayat ñaar-fukk, te dafa firndeel ngëmboolem gi ñuy misaal ci araf biir-fukk ak ñett. Ayat ñaar-fukk dafa yëngu ak màndargay “dëgg.”

Saar ñeent-fukk ci ñaar-fukk bi jàngal ay buur yu bëj-gànnar ak bëj-saalum yu wuute ci taariix ba ci mujju saar bi. Te itam dafay wax ci États-Unis, mi Yowaana wax ne mooy yonent bu dul dëgg bi di liggéeyandoo ak njaay mi ak rab wi ngir jiite àddina si ba Armageddon. Buur bu bëj-saalum bi ci saar ñeent-fukk mooy rab wi, buur bu bëj-gànnar mooy njaay mi; gaal yu xare yi, gaal yi ak wërsëg yi mooy yonent bu dul dëgg bi. Matug saar ñeent-fukk bi ci atum 1989 dafay doon benn mbir mu am solo ci waxu yonent ngir dëggal saar fukk ak benn ba fukk ak juróom. Su fekkee ne jaar-jaaruloo ci 1989, doo man a nekk ci yoonu xalaat yu jub ci taariix bi nu nekk tey.

Bu 1989 ba bés baat-u dimas yi, ñetti xare yu proxy ngir papasi bi lañu tegtal ci ay saar 10 ba 15. War nañu seet ay saar yooyu ni benn jaar-jaaru nettali bu yokkute, ndaxte moom “Antiochus Magnus” mi benn la gis ci ñetti xare yi, yi ñu tegtal ci matalinu jaar-jaaru bind bi ci ay saar 10 ba 15.

Ñetti xeex yu ñetti yi benn rekk lañu ci wone ab rëddoo yonent, ndaxte Antiochus Magnus nekkoon na ci ku nekk ci ñetti xeex yi. Aaya fukk ak Isaaya 8:8 joxe nañu ñaari seede ngir amalug aaya ñeent-fukk ci atum 1989. Aaya ñeent-fukk mooy taxawaayu xool bi ci aaya fukk ak ci Isaaya 8:8. “Watiy sareet yi, gaal yi ak fas ak boroom-fas yi” dañuy tektal ñaari bakk yi ci rabu suuf si ci waajur 13 bu Peeñug Yowaana. Ci mujj, bu États-Unis “waxee ni dragon,” ñaari bakk yooyu dootuñu Republicanisme ak Protestantisme. Ci booba, ñi ñuy wax ne ay Protestants dinañu booloo ak Catholicisme, te Réewum Dëggal bu Àttekat yi waral dina soppeeku ci nguur gu dogal buy not. Ci jamono jooju ñaari bakk yi ci rabu suuf si dinañu doon doole ju jëm ci alal ak doole ju jëm ci xare. Ci waajur 13 bu Peeñug Yowaana, États-Unis dafay gaññ àddina bi ngir nangu màndargay rab bi ngir man a jaay ak jënd, te itam ci njàqaree dee. Ñaari bakk yooyu ñooy “gaal yi” ci Daniel, di tektale kàttanu koom-koom, ak “boroom-fas yi ak sareet yi,” di tektale doole ju xare.

1989 day saxal ne, bu ñu di jëfandikoo matug jaar-jaariy xewxewu xeex yi Rafia ak Panium ci ay kàddu yu fukk ak benn ba fukk ak juróom, war nañu jëfandikoo benn pexe gu yonent gi ñu jëfandikoo woon ngir xam 1989 ak daanu Nguuru Sowiyet bi, ndaxte Antiochus Magnus moo melaloon ci ñetti xeex yooyu yépp ci ay kàddu yu fukk ba fukk ak juróom. Antiochus dafay teewal kàttanu watiir yi, gaal yi ak fas yi, te ci 1989 moomu mooy Ronald Reagan, ki jëkk ci juróom-ñaaru prezident yi, ci ñoom nag mujj mi it mooy juróom-benni bi te léegi mooy juróom-ñetti bi, mi bokk ci juróom-ñaari bi.

Ci li ñu bind ci Esayi 23, kàttanu paapal bi, (janq bi di def njaaloo ak buur yi ci suuf si) dina nëbbu ci jamono ngu Etazini di nguuru gu juróomeel-benni bi ci waxu yonent yi ci Biibël bi. Ci atum 1989, Etazini, mi ñu woon wone ni dafay mel ni Antiokus Maginus, mooy doon kàttan gu yónnee ngir paapal bi ci xareem ak rab wu ateyees bi, mi ko mayoon gaaw bu rey ci atum 1798.

Ñettii xare yi ci saar fukk ak benn ba fukk ak juróom ñent dafa tegu ci xare diggante buur bu bëj-gànnar, mi ni buur jigéen bu nëbbu gu Tir, di jëfandikoo dooley yeneen ñi ngir moom, bi muy

jëm ci delloo ay dooleem ak daan buur bu weddi Yàlla bi—buur bu bëj-saalum bi. Matale yu tarih bi ci ñetti xare yi nekk ci saar fukk ak benn ba fukk ak juróom ñient dañuy jàngale nu ne, ci xare bu njëkk bi ak bu mujj bi, Antiyokus Magnus mooy ki daan; waaye ci xare bu digg bi moo ca yàqu. Melokaan yu yonent yi ci at yi 1989 yu Ronald Reagan ak Pap John Paul II ak daanu Mbooloom Sowiyet dinañu am seen moroom ci xare bu mujj bi ci ñetti xare yooyu, ndaxte saar yii mooy yi ñu ubbi fi kanam tuubéelu yoon bi tëju. Ni saar ñeent-fukk bi ubbeeku woon ci 1798, te ba noppi dellu ubbeeku ci 1989, noonu itam saar bi ubbeeku na ca mujj ga, tambalee ci sulet 2023.

Peeñu Yeesu Kirist bi dees na ko ubbi lu jiitu mbirum nattu bi tëj, te mu ëmb dëgg gu mag gi ne Yeesu mooy ki jëkk te mooy ki mujj, te noonu sax day won mujj gi ak njàlbéen gi. Nattu bi day tëj ci ndigalu Dibeer ci Adventisme, te lu jiitu nattu bi tëj, dees na ubbi Peeñu Yeesu Kirist bi. Baat bi di jeex ci bunt bu tëj bu ndigalu Dibeer moo di baatu Yuuxu Digg-guddi gi, mi jiitewoon ca bunt bu tëj ba 22 Oktoobar 1844 ci jaar-jaaru Milerit yi. Ubbeeku 1798 bi nekk ci njàlbéenu aaya ñient-fukk bi, te it mooy njàlbéenu Etaazini yi ni buuru gu juróom-benn gi ci waxi yonent yi ci Biibël bi, dafa misaalon ubbeeku 1989 bi nekk ci digg bi ci aaya ñient-fukk bi ak tàmbali jeexital gu yokkante gu Etaazini yi. Ubbeeku 1798 bi, bi doon misaalu 1989, dafay teewal ñaari seede ci ubbeeku baatu Yuuxu Digg-guddi gi ci 2023. Rëdd bi, ak ñetti màndarga-yoonam yi 1798, 1989 ak 2023, day xamle liggéeyu biir bu sellal fukki janq yi ak rëdd bu biti bu buuru gu juróom-benn gi ci waxi yonent yi ci Biibël bi.

Xare biñ tëral ci sarax 11, te mat na ci xarebu Raphia bi ba ñu daane Antiochus ci loxo Ptolemy, mooy tegtal ndamadi doole ju wuutu ngir pap bi, te ci xare bii léegi mooy Nazi yi ci Ukraine, ñuy bokk ak réewi globaaliist yu Tugal-u-Ewroop yi bëgg, yi ñuy defar EU ak NATO, te ñu dëppook globaaliist yu politig ak ekonomig ci Mbootaayu Xeeti Aduna yi. Su fekke ne Antiochus Magnus nekk na woon ci ñetti xare yooyu yépp te muy tegtal doole ju wuutu ngir pap bi ci kaw buur bu bëj-saalum, naka la man a doon États-Unis ci 1989, gannaaw loolu Ukrainien yi ni ñu leen misaale ci xarebu Raphia, te ba noppi États-Unisaat ci xarebu Panium? Sarax 10 mooy caabi gi ngir sarax 11 ba 15, ndaxte matugam ci 1989 jox na misaal bu mel ni seeni melokaan yu wax ci kaaw mbind mi ci xareb wuutu bu njëkk ci ñetti xare yi. Lan mooy saxalu waxu kaaw mbind mi ngir jàppale ne Antiochus mooy doole ju wuutu ngir pap bi, fekkéetul ñu di jëfandikoo États-Unis ci benn-ku-benn ci ñetti xare yooyu?

Ci jaar-jaaru xareb Ukrean bi, miñ ngi ko misaalale ak xeexu Raphia, États-Unis dafa jëfandikoo Nazi yi ci Ukrean ngir ñu nekk seen doole ju leen di wuutu; te loolu am na ci boppam ci jaar-jaar boobu ñuy sos am naatañu papote bi, moom doole ji daan te sax di jëfandikoo rekk dooley wuutu ngir def ay jëfam yu bon.

Ngir tontu laaj bi ci mbirum dooley wuutukat yi nekk ci aaya fukk ba juróom-ñeent dafay laaj njàngum yonent buy xool jikko yi ci Antiochus ni mu mel ne misaal. Xare yi ñuy wax Diadochi Wars dañoo doon ay xuloo yu jaar diggante at 323 ba 281 lu jiitu Kirist, diggante Diadochi yi (baat bu Gereg buy tekki “ñi wuutu”), maanaam jeneral yi ak ña wuutu Aleksàndar Magne, ñi xeexoon ngir moom nguuru gu yaatu gi mu bàyyi gannaaw deñam ci atum 323 lu jiitu Kirist. Antiochus bu njëkk bi mooy Antiochus I Soter, doom Seleucus I Nicator, kenn ci Diadochi yi (ñi wuutu) yu Aleksàndar, moom mi sos Mbooloom Seleucid.

Tur wu Antiochus man naa xamle ne mooy ku taxaw ci bérabam ngir jàppale. Antiochus mooy màndargay Room, te Room gu pap yi mooy antikiris, gi yor benn xeetu màndargay ni ko Antiochus itam yor. Antiochus, ci turam, dafa doon màndargay doomu soskat Buurug Seleucid, te ci loolu Antiochus taxawoon na ci bérabu baayam, muy taxaw ni ab wuutuwaayam. Sœur White moom day ràññeeleen Seytaane ak baab bi ñoom ñaar ne ay antikiris, te mu wax ne baab bi mooy ndawlu Seytaane ci suuf. Mu nekk tur wu njaboot wu siiw ci Buurug Seleucid, ci benn wàll ngir li mu jème ak Antiochus I Soter ak dëkkub Antiòk, bi tuddee turam ci baayu Seleucus I mbaa doomam. Baab bi mooy wuutuwaayu Seytaane, te ci màndargay tur Antiochus day tegtal ku taxaw ci bérabu baayam, moom mi sos nguuru gu bëj-gànnar te tëraloon ca Babilon.

Gannaaw Alejandër Buy Màgg bi deewe ci atum 323 baat ci kanam Kirist, nguuram tasaaroo ci diggante Diadochi yi (téeykat yi). Ci Séddale Babilon bi (323 baat ci kanam Kirist), jëkk Seleucus dees ko tànn mu nekk kilifa kawarale kawli askan wi ñuy wax Companion cavalry bi (liggéeyu xare bu mag te tedd) ci suufu Perdiccas, miy sàmmkat nguurug Alejandër. Ba ci atum 321 baat ci kanam Kirist, dees ko tabbitalaat muy satrap, maanaam gouverneur, bu Babiloni, ci Séddale Triparadisus bi, gannaaw deewegu Perdiccas ak waxtaan yu yokkute yi ci biir Diadochi yi. Ci atum 316 baat ci kanam Kirist, Antigonus I Monophthalmus, mi doon itam benn Diadoch, gaawal na Seleucus ba mu daw Babilon ndax dooley Antigonus di gën a màgg. Seleucus wut na làqukaay ca Ptolemy I Soter ca Misra. Ci atum 312 baat ci kanam Kirist, Seleucus dellusi na Babilon ak ay lëf yu néew yu Ptolemy jox. Moom dafa daan mbooloom xarey Antigonus te nanguwaat Babilon, loolu di màndargaal taxawaayu dooleem. Xew-xew bii, lu ëpp, dañu koy jàpp ni mooy ndoorte Nguru Seleucid, te atum 312 baat ci kanam Kirist mooy tàmbali jamonoy Seleucid ci nettali at yi.

Tur wu Seleucus jóg ci làkk Gereg te mu jóge ci rappe bi ñuy wax selas (σέλας), te li mu tekki mooy “leer,” “melax,” walla “safara.” Tur wi dafay tegtal njàllaar walla leerug xel, te loolu bennoo na ak nit ku siiw ni Seleucus I Nicator, mi sos Mbooloom Seleucid, te mi mel ni baay bi woon sëkk njiitu leer ci asamaan.

“Ngir am njariñi addina ak yëg-yëgu tedd, jàngoro giñu ko yóbbu ngir mu wut ndimbal ak àndu nit ñu mag ñi ci suuf si; te noonu, gannaaw ba mu bàyyi Kirist, ñu taxawal ko mu jébbalu ci ki di wuutuwaayu Seytaane—epsikópu Room.” *The Great Controversy*, 50.

Antiochus Magnus dafa tektal giir kàttanu ndamu paapal, ni paap bi itam nekk tektal giir kàttanu Seytaane. Njàngat bu mel ni Antiochus may na ñu gis ay kàttan yu tektal yu wuute, ni ko mel ne am na woon ñu bare yu nekk paap. Reagan moo doon tektal bi ci atum 1989, Ukraine moo nekk tektal États-Unis ci 2014, te Trump moo nekk tektal bi ci xareb Panium. Reagan moo jiitu, Trump moo mujj, te Zelenskyy moo di ñàkk déggal gi ci digg bi.